

Formule Orientalis

04-02-2020, JdK

Inleiding

Museumpark Orientalis constateert in haar Toekomstvisie dat er behoefte is aan 'een nieuwe dynamiek en een eigentijds beleefconcept'. Voor de transformatie naar een 'modern' museumpark met een ambitie van 120.000 bezoekers per jaar en een sluitende exploitatie is € 3,4 M nodig. De vraag die voortdurend speelt is "Wat wordt de nieuwe formule van het museumpark?" In deze vraag ligt een aantal vragen besloten die te maken hebben met de ambities en identiteit van Orientalis, de kernwaarden en doelstellingen van het museum en de strategische aanpak om deze doelen te realiseren. In de formule worden missie en visie ook verder uitgewerkt naar maatschappelijke context, doelgroepen, (communicatie)strategie/ marketing en beoogde impact. Deze notitie wil een aanzet geven voor de nieuwe formule op basis van een aantal aspecten uit het toekomstplan en een aantal suggesties en ideeën uit overleggen met dorpsbewoners.

Missie: Vrede, verbinden, vieren

Museumpark Orientalis wil respect, tolerantie, solidariteit en onderling vertrouwen binnen de samenleving bevorderen. Vanuit het besef van gelijkwaardigheid tussen mensen wil Orientalis een (internationaal) ontmoetingscentrum zijn voor zingeving en een vreedzame samenleving die gedragen wordt door onderling vertrouwen en wederzijds respect, loyaliteit en solidariteit. Vanuit deze missie wil Orientalis een dialoog tot stand brengen tussen mensen van verschillende culturele (en levensbeschouwelijke) achtergronden en daarbij duidelijk maken wat mensen verbindt in plaats van wat hen verdeelt. Dit wil Orientalis realiseren met de Abrahamistische godsdiensten als achterliggende inspiratiebron.

Doel en identiteit

Het oorspronkelijke doel van museumpark Orientalis, van oudsher Openluchtmuseum Heilig Land of Bijbels openluchtmuseum, was de visualisatie van de Bijbelse geschiedenis vanuit een christelijk perspectief. Later werd deze doelstelling verbreed naar de drie Abrahamistische religies en kreeg het museum de naam Orientalis. Met het nieuwe Toekomstplan wil Orientalis zijn identiteit en daarmee zijn doelstellingen in lijn brengen met actuele maatschappelijke thema's en met de noodzaak, cq behoefte aan nieuwe zingeving, spiritualiteit en levensbeschouwing in een samenleving die zich enerzijds kenmerkt door ontkerkelijking, anderzijds door een toenemende dogmatisch-fundamentalisme.

De rol die Orientalis wil spelen in deze gepolariseerde wereld is gericht op beleving, bewustmaking, vorming, tolerantie en het zoeken naar antwoorden op levensvragen en het hogere doel van ons bestaan. Het museumpark beschikt hiervoor over een enkele unieke elementen: een aantal cultuurhistorisch interessante objecten en gebouwen, een hoofdgebouw met een collectie en een

100 ha groot, bijzonder natuurgebied dat deze objecten met elkaar verbindt. Maar ook met het begraaf- en gedenkpark, de Cenakelkerk en de kennis, ervaring en het netwerk van deskundigen in de wereldreligies heeft Orientalis de mogelijkheid om in te spelen op de toenemende behoefte aan zingeving en een betekenisvol bestaan waarin het “samen zijn” voorop staat (als tegenhanger van het individualisme).

Gebruik makend van deze elementen wil Orientalis een archetype creëren voor een 'leefbare omgeving voor iedereen' met een cultureel podium, een workshop-/trainings-/bezinningscentrum en aantrekkelijke en waardevolle exposities. Natuur en cultuur perfect in balans.

Orientalis wil met een toekomstbestendige aanpak mensen bewust maken van de culturele en spirituele dimensies in de maatschappij en in hun persoonlijk leven via de Circle of Life (in het verleden, in het nu en in de toekomst). Deze bewustwording gebeurt door kennis te delen over godsdienstfilosofie en door essentiële waarden uit verschillende religies te benoemen en aan te geven hoe mensen van verschillende culturen de verschillende levensfasen beleven en zingeven.

De stip op de horizon: Over 10 jaar is Orientalis niet meer weg te denken en zal het museumpark een vast onderdeel zijn in de spirituele bewustwording en ontwikkeling van mensen in Nederland en omliggende landen. Het park zal een blijvende herinnering geven aan een indrukwekkend bezoek.

Maatschappelijke context

Het NRC van 14 december publiceerde een artikel "Volle zalen voor de psychiater", waarin drie hoogleraren/ filosofen een diagnose geven van de huidige tijdgeest en de menselijke conditie. De drie auteurs zijn het erover eens dat er een crisis in zingeving heerst. 'Met het terugdringen van religie is veel overboord gegooid wat riekt naar hogere doelen, rituelen, tradities en levensvragen. De grote aandacht voor ego en succes leidt af van de werkelijke bron van zingeving: de ander...'. Vervolgens dragen zij ieder uiteenlopende oplossingen aan voor zingevingsvraagstukken, burn-out en andere psychische gevolgen van de liberale-marktmaatschappij.

De huidige maatschappelijke problemen hebben niet alleen met zingeving in relatie tot andere mensen en culturen te maken, er spelen ook andere thema's. Wij willen aan een ideaalbeeld voldoen in een perfecte wereld, terwijl om ons heen die wereld steeds verder in crisis raakt als gevolg van klimaatverandering, mondiale conflicten, mensenrechten en migratie.

De missie van Orientalis is samengevat in de overkoepelende 'Circle of Life'. Dit hoofdthema wordt uitgewerkt in twee hoofdlijnen: de individuele, persoonlijke thema's en de maatschappelijke, of samenlevingsthema's. Om de samenhang tussen deze lijnen te borgen is het van belang om ze met een aantal kernwaarden te verbinden.

In de tabel worden enkele maatschappelijke thema's die Orientalis aan de orde wil stellen benoemd en gerelateerd aan kernwaarden van het museumpark. De gelaagde rangschikking van de thema's en waarden is gebaseerd op het waardensysteem van prof. Clare Graves. *(NB: de formulering van de gelaagdheid in kernwaarden en de impact daarvan op maatschappelijke thema's en functies van het museum moeten nog nader worden uitgewerkt).*

De actuele maatschappelijke thema's worden verbeeld in exposities en vervolgens uitgediept in lezingen, debatten en evenementen waarin wordt onderzocht hoe je je als mens kunt (of zou kunnen) verhouden tot deze -in steeds grotere onbalans rakende- maatschappelijke omgeving.

Maatschappelijke Thema's	Orientalis waarden
Duurzaamheid Wereldvrede	Menselijkheid Toekomstbestendigheid
Zingeving Diversiteit	Inspiratie, creativiteit Persoonlijke ontwikkeling
Mensenrechten Gelijkwaardigheid	Verdraagzaamheid Gemeenschap, samenwerking
Ondernemerschap Prestatiedrang	Resultaatgerichtheid, gedrevenheid Enthousiasme
Organisatiestructuur Organisatiestabiliteit	Deskundigheid Historische kennis
Zorgzame samenleving	Respect, Begrip Bewustwording
Identiteit, inclusie Religie	Verbondenheid Rituelen en tradities
Natuur, Klimaat Migratie	Rentmeesterschap Verantwoordelijkheid

Naast maatschappelijke thema's komen in de 'Circle of Life' ook persoonlijke levensfasen en thema's aan de orde, zoals geboorte, volwassenheid, het ouder worden en de dood. In exposities worden rond deze thema's verbeeld welke rituelen en tradities in verschillende culturen gangbaar zijn of waren. In workshops, lezingen, retraits of cursussen worden deze thema's vervolgens uitgewerkt.

Orientalis wil op deze manier een spiritueel bewustwordingsproces op gang brengen of op zijn minst stimuleren. Om deze ambities te realiseren, kiest Orientalis voor authentieke verhalen en ervaringen, verteld in theater, film, concerten en Virtual Reality programma's. Daarbij is de inbreng van maatschappelijke en wetenschappelijke instellingen essentieel.

Een ander essentieel aspect van de aanpak is de wisseling van thema's. Per jaar wil Orientalis drie a vier thema's centraal stellen in een thema-expositie en daaraan gekoppelde verdiepingsactiviteiten. Deze tijdelijke thema's nemen in marketing en profilering van het museum een belangrijkere plaats in dan de permanente collectie. Sterker nog: de permanente objecten worden ingezet voor de tijdelijke thema's. *(Deze benadering is in lijn met de trend in de museale wereld om vooral op tijdelijke en bijzondere exposities in te steken.)*

Kracht van het verhaal

Als we de auto tussen de bestaande oude bomen geparkeerd hebben, wandelen we over zachte paden via het hoofdpad naar de warme ontvangstruimte, waar licht, muziek, bloemen en organische kunstvormen als een jas om je heen vallen. De gastheren en -vrouwen aan de receptie verlenen het toegangsbewijs en verwijzen je naar de garderobe en de audiotour. We kiezen een virtual reality programma en lopen een stuk mee met Mahatma Gandhi tijdens de zoutmars. Gandhi legt uit waarom hij deze 390 kilometer lange mars loopt en wat het resultaat is.

Nog onder de indruk van de VR-beleving zie ik op het programmabord dat er een film over het klimaat is gepland over twee uur, dus we kiezen ervoor om naar eerst het park te verkennen. Via de bloementuin die de Hof van Eden wordt genoemd, komen we in een Japanse tuin met bloeiende azalea's en strakke geometrische vormen in het zand geharkt. Als ik het informatiebord aanklik luisteren we naar een korte uitleg over het Shintoïsme en hoe deze religie het Japanse besef van de waarde van de natuur heeft gevormd.

Via een openluchttentoonstelling waarin enkele fotografen hun reflecties over de multiculturele samenleving indringend in beeld hebben gebracht, belanden we in het Arabische dorp. Daar is een workshop bezig over hoe Islam in het dagelijks leven kan worden ingepast om meer bewust in het leven te staan. Een soort van Mindful Islam. Het dorp ligt midden in een geurige kruidentuin, waar vrijwilligers, samen met bezoekers van het museum kruiden verzamelen en uitleg krijgen over hoe deze te drogen en te gebruiken in de Marokkaanse keuken. In een kruidenwinkeltje kopen we wat gedroogde kruiden en een kookboek.

In Museumpark Orientalis komt een aantal verhalen bij elkaar, die iets vertellen over de culturele en spirituele dimensie van de mensheid door de eeuwen heen. Allereerst zijn dat de oorspronkelijke grote religies. Deze zijn verbeeld in het hoofdgebouw en in diverse nederzettingen in het park, zoals het Joodse dorp, de Syrische boerderij, de Karavanserai, het Arabische dorp en de Romeinse stadstraat. Het verhaal dat in de dorpen verteld wordt loopt van de oorspronkelijke religies naar de moderne samenleving waarin een hernieuwde behoefte is aan zingeving in alle levensfasen. Hier krijgt ook de dialoog met andere, oude en nieuwe, culturen vorm. De verhalen kunnen worden verteld aan de hand van grote denkers en filosofen uit de geschiedenis en uit onze eigen tijd. (Bijvoorbeeld Spinoza, Maarten Luther King, Mandela, maar ook Paul Vermeer, Peter Nissen)

Het landschappelijke karakter van het park vormt een unieke achtergrond waartegen het verhaal van het rentmeesterschap van de mens over de aarde wordt verteld. De Hof van Eden is een bijzondere tuin die centraal in het park ligt en van waaruit verhalen over biodiversiteit, klimaat, duurzaamheid worden verteld. Op diverse plaatsen in het park komen bijzondere aspecten van deze thema's terug, bijvoorbeeld in een voedselbos, een (kinder)boerderij, maar ook in een stiltetuin, een kruidentuin en een natuurtheater.

Doelgroepen

De bezoekers van Orientalis zijn divers. Van oudsher gaat het om families met jonge kinderen en ouderen in groepen. Maar de ambitie van Orientalis gaat verder. Rechtstreeks, maar ook via allerlei maatschappelijke instellingen, zoals non-profit stichtingen, scholen, universiteit, overheden en bedrijven wil Orientalis jongeren en volwassenen met diverse culturele en maatschappelijke achtergrond aanspreken. Bij elke doelgroep wordt een activiteitenpakket ontwikkeld dat binnen die specifieke groep leidt tot herkenning, verrassing, inspiratie, interactie, creativiteit, reflectie, bewustwording en/of gedragsverandering. *(Nader uitgezocht moet worden Hoe men het museum verlaat, welke individuele impact een bezoek aan Orientalis heeft.)*

- Families* → Historische verhalen, spellen, creatieve activiteiten, virtuele en fysieke ontdekkings- en speurtochten in het museum en in het landschap, via AR en VR kunnen kinderen virtuele gesprekken met wereldleiders voeren.
- Jongeren* → Ervaringsprogramma's, theater, games op verschillende niveaus. Via scholen en in samenwerking met opleidingsinstellingen worden lespakketten ontwikkeld en aangeboden die gericht zijn op het tot stand brengen van een dialoog tussen jongeren vanuit verschillende culturen. Met het aanbod voor jongeren wil Orientalis meer begrip, tolerantie en verantwoordelijkheid voor de natuur, voor elkaar en voor de natuurlijke en sociale omgeving bereiken.
- Volwassenen* → Exposities, wandelingen, cursussen, cultuurprogramma's, evenementen. De activiteiten binnen de 'Circle of Life' zijn bedoeld om bij te dragen aan zingeving en spiritueel bewustzijn. Verder willen de activiteiten de aandacht richten op levensvragen in een universeel kader (duurzaamheid, klimaat, mensenrechten)
- Specials* → Voor bijzondere doelgroepen biedt Orientalis maatwerkprogramma's, workshops, trainingen, creatieve programma's gericht op wederzijds begrip, inzicht, bewustwording en tolerantie. Het kan hier gaan om specifieke beroepsgroepen, medewerkers van bedrijven, instellingen en overheden, maar ook kwetsbare maatschappelijke groeperingen (bijvoorbeeld mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, vluchtelingen, migranten)

Organisatiecultuur en -structuur

De formule van Orientalis heeft consequenties voor leiderschap, medewerkers en vrijwilligers. Om de Orientalismissie & -visie met kernwaarden vorm te kunnen geven dienen houding en gedrag van medewerkers en vrijwilligers hiermee in overeenstemming te zijn. Medewerkers die zich verbonden voelen met het perspectief van de Orientalis kunnen positief bijdragen aan een blijvende herinnering aan een indrukwekkend en inspirerend bezoek.

Het leiderschap van bestuur en directie is open en dienstbaar en in lijn met de Orientaliswaarden & -doelstellingen: duurzaam en toekomstbestendig, inspirerend en creatief/innovatief en gericht op samenwerking met stakeholders. Met deskundigheid initieert de leiding universeel aansprekende programma's, maar werkt ook aan een gezonde bedrijfsvoering vanuit rentmeesterschap en

verantwoordelijkheidsgevoel. Daarbij houdt de leiding zichzelf scherp door kritische vragen te blijven stellen in hoeverre de uitwerking van de formules en de doelstellingen nog steeds een expressie zijn van de missie & visie.

De kernwaarden en doelstellingen klinken door in horecavoorzieningen, receptie, winkel en personeelsbeleid. Vanuit verbondenheid, menselijkheid en wederzijds begrip is er werk voor mensen met weinig kansen op de arbeidsmarkt. De directie, de medewerkers en stakeholders die thema's begeleiden en uitvoeren samen met de bezoekers "leven" de kernwaarden door deskundigheid, enthousiasme, menselijkheid, wederzijds respect en verbondenheid uit te stralen resulterend in positief geïnspireerde bezoekers.

De natuurlijke omgeving van het museumpark vormt een belangrijke context en biedt ruimte aan tal van vrijwilligers uit de directe omgeving om een rol te nemen in het gedenkpark, een voedselbos, een Japanse of andere tuin waar ruimte is voor contemplatie. Het spreekt dan ook vanzelf dat het duurzaam omgaan met natuur en milieu in het DNA van Orientalis aanwezig is.

Marketing

Orientalis realiseert zijn missie door zich zo diep mogelijk te verplaatsen in de belevingswereld van mensen en hun cultuur. De levensloop van de mens en zijn natuurlijke omgeving is leidend: 'Circle of life'. Het streven naar gelijkwaardigheid tussen mensen en cultuur en dialoog vanuit onderling vertrouwen en wederzijds respect impliceert aandacht voor de individuele levensloop in relatie met die van andere mensen en culturen en met de natuurlijke omgeving.

De marketingstrategie is gericht op ontwikkeling en positionering van het merk 'Orientalis':

- Gezien door de ogen van de bezoeker
- Met aandacht voor zingeving spiritualiteit en levensbeschouwing
- Met authentieke verhalen en ervaringen
- Met een aansprekend en relevant aanbod aan culturele, vormings- en recreatieve activiteiten
- Met inzet van en samenwerking met experts, wetenschappers, ervaringsdeskundigen en de doelgroepen zelf
- met regelmatig wisselende exposities en verdiepende activiteiten en evenementen rond het centrale thema: Circle of Life

Belangrijke vragen waarop het museumpark een antwoord moet zien te vinden zijn:

Hoe blijft het museum up to date? Het gaat hier om zowel de technische, en technologische aspecten, als om de voortdurende vernieuwing van de thema's die het museum aan de orde stelt.

Waarom komen mensen naar Orientalis? De grote uitdaging voor het museum is om de verschillende doelgroepen te blijven betrekken en boeien met originele en actuele thema's. Niet alleen het inhoudelijke aspect, maar ook de vormgeving zijn hierbij van bijzonder belang.

Wat levert het museum extra? De aandacht voor spiritualiteit en zingeving is in een deel van de bevolking duidelijk en wordt door een groot aantal organisaties ingevuld. Orientalis kan voor deze organisaties een aanvulling zijn met exposities en activiteiten in een bijzondere natuurlijke

omgeving. Er is evengoed een aantal bevolkingsgroepen waar de aandacht voor deze thema's minder of niet aanwezig is. Voor deze groepen wil Orientalis een omgeving bieden, waar op een speelse en verhalende manier de thema's van het park worden aangeboden en ervaren door de bezoekers.

Impact

Om de continuïteit te borgen is het belangrijk om concrete succesfactoren te bepalen waaraan getoetst kan worden in hoeverre Orientalis haar doelstellingen weet te behalen. Hieronder is een eerste aanzet gegeven om aan een aantal doelen succesfactoren te koppelen.

(NB. Nadere uitwerking en inbreng vanuit verschillende disciplines is noodzakelijk)

Doelstellingen	Succesfactoren
Orientalis als archetype voor een leefbare omgeving voor iedereen; met een cultureel podium, een workshop-/ trainings-/ bezinningscentrum en waardevolle exposities.	Aantal bezoekers Lezingen & Workshopsagenda Samenstelling exposities Natuurbehoud & -optimalisatie
Een toekomstbestendig centrum dat mensen bewust maakt van de culturele en spirituele dimensies in de wereld en in het persoonlijk leven	Aansprekende en inspirerende agenda Helder uitgewerkte marketingstrategie Adequate managementstijl
Kennis delen over religies, rituelen, tradities en achtergronden daarvan in verschillende culturen	Positieve evaluaties van deelnemers Integratie van waarden uit religies in samenleving
Bevorderen van onderlinge verbondenheid, wederzijds respect, loyaliteit en onderling vertrouwen door de dialoog met mensen te faciliteren van verschillende culturele (en levensbeschouwelijke) achtergronden	Dialogsessies, evenementen & evaluaties Aantallen deelnemers
Persoonlijke reflectie in de natuurlijke omgeving	Reflectie & Natuur Biodiversiteit en landschappelijke waarde
Integratie Circle of Life, Cenakelkerk en Gedenkpark in Internationaal Kennis- & Trainingscentrum op het gebied van zingeving & spiritualiteit	Samenwerkingsverbanden Inzet en betrokkenheid van experts, ervaringsdeskundigen en doelgroepen

Vervolg

Deze notitie is een eerste aanzet voor de formule van Orientalis en moet op een aantal punten nog worden uitgewerkt en verdiept. Belangrijk is om de notitie inhoudelijk te bespreken met bestuur, leiding en de projectgroep. Maar minstens even belangrijk is om een aantal externe deskundigen te betrekken, met name uit organisaties waarmee Orientalis in de toekomst samenwerking wil ontwikkelen (bijvoorbeeld: RU-Religiewetenschappen en Filosofie, Han Fortmancentrum, Radboud Reflects, de Bastei, Afrikamuseum, HBO en ROC Nijmegen, De Ooijgarde, ...) .

Na vaststelling zou de formule in het toekomstplan geïntegreerd moeten worden.

(Met dank aan Caroline Wienen, Rien van Domburgen en leden van de procesgroep voor meedenken, meelesen en geleverde ideeën)